

Den sista delen av boken blickar framåt. Den handlar om utbildningen i psykoterapi, beskriver Skokloster- och Hooksymposierna och återger det på sina håll omdebatterade "Hook-manifestet".

Allra sist ett praktiskt mycket värdefullt inlägg nämligen en förteckning över institutioner som meddelar psykoterapi utanför sjukvårdens ram. Boken är god PR för *Psykoterapicentrum*, inte minst därför att den konkret visar viljan till samling som trots allt finns bland psykoterapiens utövare i landet. Den ger dessutom en hel del matnyttigt läsning för nästan alla kategorier. Läs den!

Lennart Kaij

Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda

KARL GRUNEWALD,
LENNART WESSMAN:

Omsorgslagen

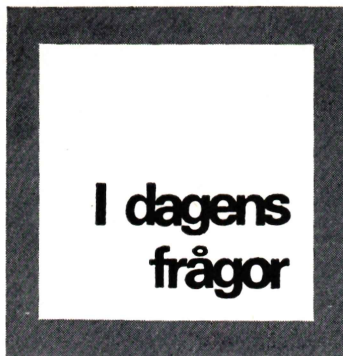
Norstedt & Söner.

340 sid. Kr 36:—

En värdefull handbok har utkommit (andra upplagan) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda. I boken ges utförliga kommentarer till lag- och stadgeparagrafer. Skolstyrelser, barnavårds- och socialnämnder (sociala centralnämnder) kan i boken hämta värdefull information om de bestämmelser som gäller för de medborgare som omfattas av omsorgslagen.

Med den starka tendens till intensifierad uppsökande verksamhet, som nu präglar sjuk- och socialvården, finns det starka skäl för bl a socialarbetare att ta del av boken och se till att den finns lätt tillgänglig invid arbetsbordet.

Bertil Johansson

WHO ökar forskning i födelsekontroll

Dr. M Candau, Världshälsoorganisationens (WHO:s) generaldirektör, meddelar att en betydligt ökad forskningsinsats skall göras inom området för mänsklig fortplantning.

Det nya WHO-programmet kommer att inrikta sig på det stora behovet av att utveckla flera olika, säkra, effektiva och acceptabla metoder för kontrollen av mänsklig fortplantning. Detta betydelsefulla program får stöd från ett antal regeringar och en privat stiftelse och är resultatet av ett års undersökningar för att bestämma på vilket sätt man bäst kan verkställa WHO:s uppdrag att öka kunskaperna om mänsklig fortplantning samt födelsekontroll. Planerna för programmet har utformats efter talrika överläggningar med ledande forskare och med ett 70-tal forskningsinstitut i mer än tjugio länder.

Programmet omfattar ett antal olika delar.

WHO:s forsknings- och utbildningscentra: flera välutvecklade forskningscentra i olika delar av världen kommer att utväljas och ges stöd för att utveckla sina forskningsprogram och sin forskarutbildning inom området för mänsklig fortplantning. Detta kommer att medverka till att skapa ett antal forskargrupper med nödvändigt kliniskt och vetenskapligt innehåll för att åstadkomma betydelsefulla resultat.

Klinikcentra som samarbetar med WHO. Ett världsomfattande nätverk av kliniker kommer att

utvecklas som en del av programmet. Dessa kommer att utföra jämförande kliniska studier av nya och redan existerande födelsekontrollmetoder. Detta nätverk kommer att bli det första verkligt internationella program som samtidigt utför kliniska undersökningar i ett antal länder.

Särskilda arbetsgrupper inom WHO kommer att organiseras för att stimulera jämförande forskningsprojekt för speciella ändamål inom området för mänsklig fortplantning.

WHO:s internationella dokumentationscentrum kommer att innehålla en fullständig samling av allt publicerat material rörande de biomedicinska synpunkterna på fortplantning.

Ett antal andra aktiviteter kommer också att utvecklas inom WHO, bl. a. forskningsstipendier till vetenskapsmän och forskningsstöd till institutioner inom områden av hög prioritet.

En internationell grupp av framstående vetenskapsmän har sammankallats av WHO för att ge råd och anvisningar om prioritering av forskningsobjekt och fördelning av tillgängliga resurser.

Som ordförande för denna rådgivande grupp har utsetts generaldirektören för socialstyrelsen Bror Rexed.

Sverige ger extrastöd åt FN:s sociala arbete

I debatten om den ekonomiska och monetära situationen i världen i FN:s 2:a utskott (ekonomiska och finansiella frågor) upplyste den svenska delegaten Inga Thorsson att Sverige kommer att ställa en miljon dollar till generalsekreterarens förfogande för utbyggande av FN:s ekonomiska och sociala utvecklingsarbete.

I sitt inlägg pekade Inga Thorsson på de allvarliga följderna av världsekonomisk kris kunde få för u-länderna. I detta sammanhang är det av vital betydelse att hjälpprogrammen förbättras och att bistånd undviks som led enbart i en kortsiktig anpassningsprocess, sa fru Thorsson.

Beträffande strategin för FN:s andra utvecklingsårionde är det väsentligt att komma fram till en gemensam begreppsram inför

översynen av uppnådda resultat, sa hon vidare. Hennes delegation menade att en utvidgning av Ekonomiska och sociala rådets (ECOSOC) funktioner till naturlig samlingspunkt i detta arbete också skulle lätta generalförsamlings arbetsbörda.

300 miljoner handikappade

På ett möte med Världshälsningsfonden den 20 oktober i New York förklarade U Thant att det idag finns mer än 300 miljoner handikappade som på ett eller annat sätt är i behov av hjälp.

Befolkningsökningen, krig, längre livstid och framför allt antalet olyckor inom industrin och i trafiken tillför varje år några miljoner människor till "väntlistan". Generalsekreteraren påpekade att världsorganisationens humanitära insatser under de första 25 verksamhetsåren hade över-skuggats av ansträngningarna att minska spänningen i världen.

Folk har nu mer än tidigare börjat värdesätta FN:s tekniska och ekonomiska insatser — inte minst i u-länderna, sa generalsekreteraren. Organisationen har både humanitärt och politiskt intresse av att fortsätta arbetet på att lösa de handikappades problem i samhället.

Nytt institut för social forskning

Ett institut för social forskning skall inrättas den 1 januari 1972, föreslår regeringen i en proposition till riksdagen. Förslaget innebär att det år 1966 inrättade institutet för arbetsmarknadsfrågor ombildas. Till det nya institutet skall knytas den professur i socialpolitik som enligt tidigare beslut inrättas den 1 januari 1972.

Det nya institutet får arbetsuppgifter inom såväl arbetsmarknadsområdet som det socialpolitiska området. Institutet skall be-

driva målinriktad forskning rörande sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor och också verka för en samordning av forskningen på dessa områden i landet. Institutet skall vidare medverka i utbildning som anordnas av universitet och högskolor m. fl.

Institutet för social forskning föreslås stå under universitetskanslersämbetets inseende och ledas av en särskild styrelse, i vilken berörda myndigheter och organisationer är företrädare.

Till grund för propositionens förslag ligger betänkandet Mål och riktlinjer för verksamheten vid ett institut för social forskning, som överlämnades till statsrådet Moberg i oktober av en särskilt tillkallad organisationskommitté.

I propositionen tas endast upp de frågor där ställningstaganden nu är nödvändiga för att det nya institutet skall kunna börja sin verksamhet den 1 januari 1972. Frågan om institutets verksamhet och resurser fr. o. m. nästa budgetår kommer att behandlas i proposition till vårriksdagen, sedan den pågående remissbehandlingen av organisationskommitténs betänkande avslutats.

Den miljöfarliga eldningsoljan

Naturvårdsverket agerar med stor omständlighet då det gäller att trappa ned den erkänt miljöfarliga svavelhalten i eldningsolja. Verket har framlagt ett program för hela 70-talet, varav inhämtas att förbudet att använda olja med mer än 1 viktsprocent svavel kommer att gälla för hela Sverige först den 1 oktober 1979!

Det är förståeligt att man i första hand vill skydda de värst utsatta orterna. Från 1 oktober 1972 kommer exempelvis det starkt luftförorenade Trollhättan på förbudslistan, för att ta en aktuell ort i högen. Men varför det skall behöva dröja till samma datum 1973 för Malmö, Lund och Trelleborg är svår förståeligt. Uppsala län kommer på förbudslistan först 1977 medan Stock-

holms län har hopp om en mindre livsfarlig luft "redan" 1975.

Några hållbara motiveringar för detta långsamma agerande har faktiskt inte framlagts. Gissningsvis överstiger sjukvårdskostnader och indirekta kostnader för hälsoförsäkring vida de kostnader en renare oljeeldning innebär.

Arbeterskydd på laboratorier

Arbeterskyddsstyrelsen har nu fastställt regler för kemiskt och biologiskt laboratoriearbete. De gäller bla vid forskningsinstitutioner, universitet, högskolor eller andra undervisningsanstalter, sjukhus och industrier.

Redan när laboratorielokaler planeras bör samråd ske med laboratorieföreståndaren, skyddskommittén och yrkesinspektören.

Vid arbete med giftiga och andra hälsofarliga ämnen är det av betydelse att den personliga hygienien sköts. Mat och dryck får inte förtäras eller förvaras i laboratorielokal där det arbetas med hälsofarligt ämne. Detta tas upp i de nya reglerna liksom den personliga skyddsutrustningen, skyddshandskar, ögonskydd, andningsskydd, skyddskläder och hörselskydd. Personal, som sysselsätts i arbete med smittfarlig substans, skall skyddssympas och immunitetsundersökas om det är nödvändigt. Detta gäller även hantverks- och städpersonal.

På de flesta laboratorier finns brandfara på grund av lösningsmedel och brännbara kemikalier. Det måste därför finnas brandsläckningsutrustning där.

Med hänsyn till att det vid laboratorier används farliga ämnen måste det också tillse, att städpersonal får instruktioner om hur detta arbete skall göras.

Nya cancerrykten

Pressen är i allmänhet alltför snar att under uppseendeväckande rubriker publicera rykten om

att cancern är besegrad. Överdrivna uppgifter väcker falska förhoppningar hos sjuka och deras anhöriga. Någon anmärkning kan dock inte göras mot att *GHT* den 8 dec publicerade nedanstående, även om formuleringarna hade kunnat vara mera reserverade:

Cancerforskare i USA är till nästan 100 procent säkra på att de lyckats isolera ett mänskligt cancervirus. Det är dr M Gardner, patolog vid University of Southern California, och dr Robert McAlister vid barnsjukhuset i Los Angeles som lyckats med denna forskarbedrift. Cancerexpertisen i USA betraktar beskedet som ett jättekälv framåt i cancerforskningen.

Forskarna hittade ett virus hos en 7-årig flicka med muskelcancer. De tog cancerceller från flickan och injicerade dem på kattungar i fosterstadiet. Tre levande och en dödfödd av kattungarna hade muskelcancer vid födseln. En av dem hade kraftigt utvecklad hjärntumör. Denna tog forskarna hand om för studium.

Tumörcellerna odlades i laboratorium. Forskarna upptäckte att de innehöll mänskliga kromosomer. Därmed är forskarna i det närmaste helt säkra på att tumören måste ha kommit från den sjuka flickan.

Forskningsresultatet har kontrollerats av flera andra laboratorier i USA, vilka bekräftat upptäckten.

Sluten vård för farlig fänge

Kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården har överlämnat sitt betänkande "Kriminalvård i anstalt" (SOU 1971: 74) till justitieministern. Kommittén lägger fram förslag till tre nya lagar: lag om kriminalvård i anstalt, lag om behandlingen av häktade och anhållna samt lag om straffidsberäkning. Förslagen syftar till att skapa behandlingsformer som ger den intagne bättre möjligheter att anpassa sig till samhällslivet.

Kommittén anser att det inte finns skäl att bibehålla begreppen öppen och sluten anstalt. Det är lämpligare att tala om en mera öppen och en mera sluten vård, så att det framgår att man talar om någonting relativt.

Formen för anstaltsvården bör vara så öppen som möjligt.

Öppen vård bör enligt kommitténs mening inte komma i fråga för intagen som på grund av arten av sin brottslighet, tex grovre våldsbrott eller av annan anledning, måste bedömas som farlig för annans personliga säkerhet eller för annat betydande intresse. Utredningen av dessa fall måste ske med stor omsorg och prövningen bör vara klart restriktiv.

I fall där farlighetsaspekten inte behöver beaktas — och det är det stora flertalet — kan ett individualpreventivt motiverat företräde för mera öppen vård få göra sig gällande på ett helt annat sätt. Man får dock inte ta för lätt på rymningsrisken och den fara för nya brott som ofta är förenad med den, förklarar kommittén.

I vissa fall är det nödvändigt att kunna isolera en intagen. En tillfällig isolering kan tillgripas för att hindra att den intagne skadar sig själv eller annan då han uppträder störande eller våldsamt. En intagen kan behöva hållas avskild från andra intagna om en mera komplicerad utredning pågår rörande honom.

Undantagsvis bör också intagen kunna hållas avskild från andra intagna under längre tid. Sådan isolering får enligt kommitténs förslag endast tillgripas om synnerliga skäl föreligger. Det kan tex gälla en intagen som är dömd för brott av sådan beskaffenhet att särskild övervakning måste anses nödvändig av säkerhetsskäl eller en intagen som är farlig för personalen eller för andra intagna. För att få garanti för en restriktiv tillämpning av sådan isolering bör beslut härom omprövas med relativt korta intervaller.

En intagen som begär att få vistas avskild från andra intagna bör i allmänhet få rätt att slippa en påtvingad gemensamhet som han inte anser sig orka med.

Det var inte oväntat att förslaget, ur vilket här blott några viktiga punkter citeras, omedel-

bart utsattes för häftig kritik från grupper som anser sig företräda en fångvårdens humanisering. Ordföranden, justitierådet Ingrid Gärde Widemar, fann i en alltför kort och brådstörtad tv-diskussion att många av anmärkningarna gällde formuleringen. Hela problemet förefaller nu att vara infekterat av förutfattade meningar och modeåsikter. Risken är att den välvilliga radikalismen snarast skadar fångarnas sak genom alltför snabba omdömen.

Fel gymnastik

I tidskriften *Barn* (7/71) angriper gymnastikdirektör Bengt Ericsson skolundervisningen i gymnastik. Hans tema är att det 8-åringen inte lär sej kan 18-åringen inte ta igen.

Det leks för mycket och lärs för lite i ämnet gymnastik på lågstadiet. Orsaken är troligtvis en alltför ängslig tolkning av att undervisningen skulle anpassas till barnens nivå. Man har trott att man måste "förklä" övningsarna till härmning och rörelsesagor och att barn inte var mogna för en målinriktad fysisk träning. Man har velat göra gymnastiken till "rekreation" i motsats till "arbetet" i de andra ämnena. Orden har uttalats av den kända västtyska gymnastikpedagogen Annemarie Seybold, Nürnberg, som på uppdrag av ett antal länskolnämnder vid två tillfällen lett kurser i gymnastik för barn i åldern 8—10 år.

Men barnen själva vill ha "riktig" gymnastik. De är förberedda på sporten och dess teknik bla genom TV. Nybörjaren vill prestera allvarligt arbete och blir besviken om detta inte krävs.

Barnen har alldeles rätt när de vill ha riktiga övningar. Modern forskning både i Amerika och Västtyskland har nämligen visat att åldern 8—10 år (i stort motsvarande årskurserna 1—4) är den allra bästa inlärningsåldern för de nerv-muskelfunktioner som reglerar och samordnar våra rörelser och som kallas för moto-

rik. Vad man inte lär sig under den tiden, kan sorgligt nog inte tas igen senare.

Vad barnen under den här perioden framför allt bör få lära in är ett antal grundformer av typen springa, hoppa, kasta och fånga en boll, klättra — hänga, rulla, stödja etc. Från dessa grundformer kan sedan de flesta av sportens olika grenar byggas upp.

Grundformerna ska vidare serveras i en mångfald variationer, så att ett stort antal rörelsemönster bildas i hjärnan. Amerikanska forskare har visat att den mänskliga hjärnan kan lagra över 1 000 000 sådana mönster. Ju tidigare lagringen sker, desto bättre står rörelsemönstren till förfogande för senare bruk. Det gäller att ta vara på den goda inlärningsåldern!

Körkortaspiranter och fyllerianmärkningar

Drar man på sig en fyllerianmärkning riskerar man att som körkortaspirant få vänta på lämplighetsintyg i upp till två år. Detta kommer ofta som en chock, i synnerhet om vederbörande tycker sig ha begått en relativt lindrig fylleriförseelse och det för rätt länge sedan. En engångsförseelse av en i övrigt skötsam person behöver inte heller medföra så stränga påföljder, det borde man också upplysa allmänheten om, skriver Åke Elvas vid Försvarsstabens personaldetalj i tidskriften *Alkoholfrågan* (7/71).

Det är inte ovanligt att körkortaspiranter — i allmänhet unga personer — gör rättsförluster på grund av dålig information om gällande regler för utfärdande av lämplighetsintyg.

När det är dags att köra upp för körkort/trafikkort vänder man sig till polismyndigheten och ansöker om lämplighetsintyg. Ansökan kan lämnas in till vilken polisstation som helst eller sändas in per post. Blanketter finns hos polisen, körskolor, länsstyrelserna m. fl.

Polisen tittar i sina register och kontrollerar om den sökande har några förseelser eller brott antecknade som kan inverka på bedöm-

ningen av den sökandes lämplighet.

Nyktethetsnämnden hörs även.

Vad bör då polisen svara en sökande, som vill veta hur länge han drabbas av negativt lämplighetsintyg? Ja, det framgår tydligt av vägtrafikkförelörens 32 § moment 2, där det bl. a. finns formuleringen:

"Den, som sakfällts för fyllerier eller olovlig körning, må ej erhålla körkort innan två år förflutit från förseelsens begående, såvida det ej kan anses uppenbart, att sökanden ändå är att bedöma som en skötsam person."

Förhållandet är att både de som direkt drabbas av negativa lämplighetsintyg och de som ska hjälpa de unga saknar kännedom om möjligheterna att få förhandsbesked. Nu inträffar i stället att en engångsförelörelse eller några bagatellartade förseelser kan komma att fördröja körkortsinnehav i två år, fast lagen inte alls kräver detta för "en i övrigt skötsam person".

Allt färre nykterister

Andelen nykterister har sjunkit kraftigt. Minskningen har varit kraftigast bland unga kvinnor, bland personer på landsbygden och i socialgrupperna två och tre.

Det visar en utredning som utförts på uppdrag av alkoholpolitiska utredningen. Rapporten överlämnades till finansministern i december.

Förändringarna i svenskarnas alkoholvanor har konstaterats vid en jämförelse med den undersökning som gjordes av 1944 års nykterhetskommitté. Någon minskning bland personer över 25 år har inte kunnat påvisas.

De vuxna männens konsumtion av alkohol är ungefär fyra gånger så stor som de vuxna kvinnornas. Sex proc. av männen har en stor konsumtion.

Drygt var tionde man och ungefär var fjärde kvinna är nykterist. Både männens och kvinnornas alkoholkonsumtion är störst i åldern 21—30 år. Den sjunker med stigande ålder.

Alkoholkonsumtionen är större i socialgrupp ett än i socialgrupperna två och tre. De som konsumerar stora mängder finns ofta i högre inkomstgrupper.

Dövstumma invigde bildtelefon

Det står inte utan vidare klart för alla och envar att vi är i behov av bildtelefon. Men när den första transoceaniska bildtelefonförbindelsen invigdes så lyckades USA:s och Nordens telemyndigheter göra jippon helt meningsfullt. De lät en del dövstumma på ömse sidor om Atlanten "samtala" mer varandra. Och det var ett glatt möte som skedde via satellit mellan Washington och Tanum, där den nordiska teleradioantennen öppnar sin 26 meters-skål mot rymden. Ett bra initiativ som tack vare utsändning i tv kanske också stämde många till eftertanke.

Tanum-stationen kommer i fortsättningen mest att användas för vanliga telefonsamtal och telex.

Kurs om handikappades miljöproblem

Den 21—25 februari och den 17—21 april 1972 kommer Handikappinstitutet åter att anordna fortbildningskurser om Handikappades Miljöproblem. Dessa båda kurser vänder sig till medicinsk, social och teknisk personal som medverkar i ordinationsförfarandet av tekniska hjälpmedel för handikappade.

Kursernas huvudämnen: tekniska hjälpmedel, bidragsfrågor, samhälls- och bostadsplanering samt handikappspsykologi.

Kursavgiften är 400 kronor (exkl. resa, kost och logi). Sista anmälningssdag är den 21 januari respektive 17 mars.

Utförligare program och anmälningsblankett kan rekvideras från Handikappinstitutet, informationsavdelningen, Fack, 161 03 Bromma 3 eller per telefon 08/87 01 70 ankn. 49 eller 18.

Stipendier till sjuk- sköterskor

Sjuksköterskeföreningen har delat ut ca 94 000 kronor ur sina stipendiefonder. För ettåriga universitetsstudier i USA inom sjukvårdsutbildning respektive sjukvårdsadministration har följande sjuksköterskor erhållit stipendier: Sjukvårdslärare Kerstin Andersson, Karlstad, 20 000 kr, sjukvårdslärare Eila Björn, Jönköping, 20 000 kr, sjukvårdslärare Wenny Johansson, Göteborg, 12 000 kr, tf rektor Marianne Persson, Stockholm, 20 000 kr. Stipendierna minskas om lön erhålles.

För studier på universitetsnivå i Sverige har trettiofem stipendier à 400 kr utgått. Vidare har aderton stipendier för påbyggnadskurser i Sverige samt för vissa studieresor delats ut.

Forskningsstipendier

För utgivande av bidrag till vetenskapligt forskningsarbete — företrädesvis av samhällsvetenskaplig och allmänt kulturell art — som bedöms vara av särskild betydelse för den kommunala verksamheten inom Stockholms kommun — kommer att för år 1972 finnas ett disponibelt anslag av 175.000 kronor.

Ansökningar på särskilt formulär skall insändas till Kommunstyrelsen, Stadshuset, 105 35 Stockholm, senast den 15 februari 1972.

Ansökningsformulär och PM med vissa anvisningar kan erhållas från *Stadskansliets kontorsservice*, Stadshuset, tel. 54 05 00/1026, och Stadshuset, "Stora Porten", Hantverkargatan 1. Muntliga förfrågningar om forskningsstipendierna besvaras av bitr. borgarrådssekreterare Inger Claesson, Stadshuset, tel. 54 05 00/1151.

Pharmacia bygger ut

Pharmacia har av regeringen fått tillstånd att utnyttja 20 mkr av investeringsfondmedel för nybyggnader i Umeå och Uppsala. Detta investeringsfondssläpp är det andra i ordningen under 1971. I juli beviljades nämligen Pharmacia 8,4 mkr ur sin investeringsfond för investeringar i Uppsala.

På Pharmacias nya industriområde i Fyrislund kommer en farmaceutisk fabrik för främst tablettillverkning, djurstallar och farmakologiskt laboratorium att uppföras.

"Bakgrunden till dessa omfattande investeringar är att Pharmacia väntar en fortsatt snabb expansion under 1970-talet, vilket ställer stora krav på nyinvesteringar," säger Pharmacias VD Gösta Virding. "Det är också en stor fördel för oss att kunna disponera dessa medel ur investeringsfonden, eftersom de omfattande investeringarna kräver stora kapitalinsatser."

I Boländerna, företagets andra industriområde i Uppsala, kommer en ytterligare utbyggnad av den kemiska fabriken att ske för substansproduktion. Även om det gamla industriområdet pågår för närvarande utbyggnad av tillverk-

ningsresurserna för framställning av dextransubstans. Denna utbyggnad beräknas vara klar efter semesterna 1972.

Även i Umeå kommer nyinvesteringar att ske. Drygt 2 mkr av investeringsfondmedlen skall användas för utbyggnad av den befintliga anläggningen i Umeå. De nya utrymmena skall disponeras för en verkstadshall och ett ritkontor för Pharmacia Fine Chemicals' behov. Dessutom skall det av staten nyligen övertagna Apotekarnes Droghandel AB ADA utvidga sitt centrallager för Norrland. ADA hyr sina lokaler av Pharmacia i Umeå.

Red.: Ingvar Svensson

FSS' ordförande expert åt Socialutredningen

FSS ordförande Bengt Hedlén, Malmö, och professor Alvar Nelson, Uppsala, har utsetts till experter åt socialutredningen. Nelson deltar i Samarbetskommitténs för socialvårdens målfrågor arbete.